

eam contemnere solent, et ad textum originalem recur-
rendum esse dicere affectant.

Circa prædictam concilii approbationem *tria notanda sunt* :

1° Illa versio non a concilio, sed longe antea vulgata seu communis fuit : a tempore S. Gregorii Magni, id est, a fine sexti sæculi, ea sola utebatur Ecclesia Latina in suis officiis, in publicis lectionibus, in concionibus, in sacramentariis, in conciliis, in controversiis adversus hæreticos, in commentariis, etc. Porro dici non potest veram Christi Ecclesiam per tot sæcula legitimam Scripturæ sacræ versionem non habuisse, et in eis etiam quæ spectant ad fidem et mores erravisse : fatendum est igitur hanc versionem erroneam non esse, saltem in eis quæ ad fidem et mores spectant. Unde merito sacrum concilium eam declaravit authenticam, atque prohibuit, uniformitatis causa, ne alia in usu publico adhiberetur.

2° Eam textibus Hebraico et Græco non anteposuit ; nam 1° illam cum his textibus non comparat, sed tantum cum aliis versionibus Latinis quibus vult eam præferri. 2° Plures eruditi theologi qui concilio Trid. assistebant, ut *Salmeron*, *Vega*, Melchior Canus, id fatentur. 3° Palavic., l. 6, cap. 17, idem propriis verbis narrat. 4° Doctissimi interpretes catholici, post concilium sicut ante, ad fontes Hebræos et Græcos frequentem habuerunt recursum ut genuinum Scripturæ sensum assignarent. Ergo.

3° Concilium Trid. Vulgatam approbando, non declaravit eam mendorum expertem esse : imo in ipsomet suo decreto jubet « ut post hæc sacra Scriptura, potissimum » vero hæc ipsa vetus et Vulgata editio, quam mundatis-
» sime imprimatur. » Supponit ergo eam ut tunc exstantem in pluribus esse defectuosam ; et revera S. Pius V eam per diversam codicum collationem emendandam curavit. Postea Sixtus V novam jussit fieri correctionem, quam tradidit ut emendatissimam, atque prohibuit ne amplius corrigeretur. Attamen paulo post, auctoritate Clementis VIII, nova prodiit editio accuratior, quia Sixti V prohibitio de sola emendatione privata auctoritate facta

intelligenda est, non vero de recognitione et emendatione per successores ejus facta. Omnes editiones nunc in usu editioni auctoritate Clementis VIII publicatæ conformes esse debent. Non tamen æstimatur eam ab omni defectu esse alienam ; quotidie enim periti interpretes nonnullas cum Hebræis et Græcis fontibus discordias in ea deprehendunt. Bellarminus, unus e correctoribus, dicit illam accuratissime non fuisse castigatam : « Multa enim, inquit, de industria, multis de causis, pertransivimus » quæ correctione indigere videbantur, » præcipue videlicet ne fideles nimia correctionis novitate turbarentur.

Cæterum, si Vulgata nunc in pluribus a fontibus discrepet, sæpe non versioni tribuendus est error, sed ipsis fontibus qui, tam frequenter manibus transcripti, aliquas subierunt adulterationes, sive inadvertentia, sive mala fide Judæorum aut hæreticorum : in multis locis versio Septuaginta et Vulgata sibi concordant et ab Hebræo hodierno discrepant. Ergo Septuaginta interpretes et S. Hieronymus textum Hebræum aliter olim legerunt ac est hodie.

Si quidam solecismi et barbarismi auctoribus Vulgatæ exprobrentur, notandum id evenire 1° ex amanuensium inadvertentia ; 2° ex desiderio in interpretibus textum sive Hebraicum sive Græcum de verbo ad verbum vertendi. 3° Nonnullæ locutiones apud optimæ latinitatis auctores usitatæ, a tyronibus falso reputatæ sunt solecismi et barbarismi.

Punctum quartum. — *De versionibus vernaculis, seu lingua vulgari.*

Cum Protestantes teneant unumquemque fidelem esse iudicem fidei, et fidem ex sola Scriptura hauriendam esse, docere debuerunt versiones in lingua vulgares non solum utiles, sed necessarias et ab omnibus promiscue legendas esse. Ex eo principio natæ sunt societates Biblicæ, quæ magnis sumptibus curant divinas Scripturas, et præsertim Novum Testamentum, in vulgaria idiomatica vertendas et apud infideles per universas orbis regiones spargendas.

Societas Biblica Londinensis asserebat, anno 1824, se novos quotidie obtinere progressus et jam 4,500,000 fr. annuos possidere; anno 1830, 10,000,000 fr. in eundem finem societas collegerat, et nemo nescit quantum ab eo tempore ejus reditus creverint.

Nos autem, cum omnibus catholicis, dicimus:

1° Versiones Scripturæ sacræ in linguas vernaculas a pastoribus approbatas utiles esse: hæc assertio ex sola Ecclesiæ praxi sufficienter constat; semper enim Ecclesia vernaculas habuit versiones Scripturæ fidelibus destinatas, Græcas scilicet pro Græcis, Latinas pro Latinis; alias singulis nationibus proprias, Persis, Arabibus, Ægyptiis, Æthiopicis, et denique in cunctis idiomatibus. Ergo.

Diximus a pastoribus approbatas; necesse est enim ut illæ versiones doctrinam Vulgatæ, saltem quoad fidem et mores, accurate reddant: porro soli pastores sunt iudices doctrinæ competentes: ergo. Unde cavendum est a versionibus hæreticorum, schismaticorum vel incredulorum, et generatim ab eis quæ approbatione Ordinarii non muniuntur.

Præcipua versio Gallica totius Scripturæ nunc in usu apud catholicos habuit auctorem *le Maistre de Saëy*, in fine decimi septimi sæculi; est generatim accurata, licet in quibusdam locis erroribus Jansenianorum favere videatur. *Calmet* eam cum paucis mutationibus adoptavit. Item *Rondet* in opere noto sub nomine *Bible de Vence*, et *P. Carrières*.

Anno 1667, prodiiit translatio Novi Testamenti dicta Montensis, qua usus est *Quesnel* in famoso opere inscripto: *Réflexions morales*, etc. Damnata fuit a Clemente IX, Innocentio XI et Clemente XI, ut textum sacrum exhibens vitiatum, et a Vulgata nimis discrepans. Huic longe præfertur versio *P. Amelotte*, licet parum elegans. Aliæ sunt etiam accuratæ quoad doctrinam, videlicet una *Godeau*, catholica sed parum perfecta; altera *P. Bouhours*, cui alii patres e Societate Jesu operam dederunt, et quam *P. Lallemant* secutus est in opere dicto: *Réflexions morales*, etc., et tertia *Mezenguy*, Jansenistæ, cum notis: in pluribus est suspecta, aliunde laudibus digna.

2° Non negamus, imo affirmamus lectionem Scripturæ in lingua vernacula ipsis laicis sæpe utilem esse, ut constat 1° exemplo Judæorum, qui libros sacros sæpe legebant vel eorum lectionem in synagogis audiebant; 2° agendi ratione Apostolorum et Evangelistarum, qui in lingua vernacula scribebant et scripta sua ad fideles dirigebant; 4° testimonio et praxi SS. Patrum, qui lectionem divinarum Scripturarum in innumeris locis commendant, eas publice legebant et explanabant, etc. Ergo.

Verum nulla existit lex hanc lectionem omnibus præcipiens: sine illa, quæ ad fidem, justificationem et salutem necessaria sunt, addisci possunt; et revera diu quidam exstiterunt populi Christiani apud quos nulla erat versio Scripturarum in lingua eorum vernacula; et ubi novæ formantur ecclesiæ apud infideles, non statim publicantur versiones Scripturarum: ergo earum lectio in lingua vulgari non est singulis necessaria, et propositiones 79, 80 et 82 *Quesnel* contrarium asserentes, merito fuerunt damnatæ.

3° Dicimus lectionem sacrorum librorum non promiscue permittendam esse, nam 1°, teste *B. Petro*, II Epistola III, 16: *Indocti et instabiles depravant Scripturas, ad suam ipsorum perniciem*. 2° Apud Judæos quasdam Scripturæ partes, ut gesta Patriarcharum, Canticum canticorum et prophetiam Ezechielis, legere non permittebatur ante trigessimum ætatis annum, ut *Orig.*, *S. Hieron.* et *S. Greg. Naz.* observant: propter easdem rationes, lectio illorum librorum et præsertim Cantici canticorum caute apud nos permittenda est. 3° In pluribus Scripturæ partibus multa sunt difficilia quæ ab omnibus intelligi nequeunt: ergo non convenit ut omnibus indiscriminatim permittantur. Pastorum est igitur et confessoriorum determinare quid singulis fidelibus in lectione Scripturarum expediat vel non expediat, et quandoque accidere potest ut, habita ratione circumstantiarum, hujusmodi lectio interdici debeat, sicut definiit *Clemens XI*, propositiones 83, 84 et 85 *Quesnel* damnando.

Ex pluries dictis, tum in præsentī Tractatu, tum in

Tractatu *de vera Ecclesia*, fideles non sunt fidei iudices, nec legitimi Scripturæ interpretes : infallibili Ecclesiæ auctoritate duci debent et in admittenda sancta Scriptura, et in genuino sensu ejus agnoscendo. Unde facile concipitur dari posse Ecclesias Christianas vernaculam Scripturarum versionem non habentes. Ex altera parte, jam advertimus impossibile esse aliquam ecclesiam sola Scripturarum lectione efformari, sine ullo prædicantis adminiculo.

Hinc patet quam vana, naturæ fidei et praxi Ecclesiæ oppositæ sint infatigabiles societatis Biblicæ sollicitudines pro conficiendis editionibus vernaculis eisque per cunctas regiones distribuendis; quæ, inquit Pius VIII, in Encyclica pro sua exaltatione, diei 24 maii 1829, « ubique » maxima atque incredibili impensa populis etiam ru-
 » dioribus gratuito impertiuntur, perversis quoque haud
 » raro inmissis scriptiunculis, ut lethale^o obbibant vene-
 » num ubi aquas sese haurire censent sapientiæ salutaris.
 » Alia jam pridem Apostolica sedes de ingenti hac fidei
 » clade Christianum populum monitum voluit, tantæque
 » perniciæ auctores contudit.»

ARTICULUS SECUNDUS.

DE TRADITIONE.

Ostendimus in principio Tractatus *de vera Ecclesia* traditionem esse viam tutissimam transmittendi doctrinam.

Sæpe traditio sumitur pro ipsamet doctrina quæ transmittitur, et sic accepta duplex in genere distinguitur, scilicet late sumpta et stricte sumpta.

Traditio, late sumpta, est omnis doctrina ab uno alteri communicata, sive scripto, sive viva voce, juxta hæc B. Pauli verba, II Thess. II, 14 : *Itaque, fratres, state et tenete traditiones quas didicistis, sive per sermonem, sive per epistolam nostram.*

Traditio vero, stricte sumpta, est doctrina sola voce ab ejus auctore communicata, sive postea ab aliis scribatur, sive non : potest esse humana, vel divina. Est humana si

hominem habeat auctorem, et divina si ab ipso Deo procedat.

Traditiones divinæ pertinent vel ad legem naturæ, vel ad legem Mosaicam, vel ad legem Evangelicam, habita ratione diversorum statuum in quibus spectari possunt homines relative ad Deum.

Traditiones legis naturæ illæ sunt quas homines, antequam libros canonicos haberent, a Deo per Adam, Noe, Abraham, acceperunt.

Traditiones legis Mosaicæ sunt eæ quas Judæi a Deo per Moysen aliosque prophetas viva voce tantum acceperunt, et quæ in libris canonicis non reperiuntur.

Traditiones legis Evangelicæ sunt illæ quas Ecclesia a Christo vel a Spiritu sancto per Apostolos suscepit, et in libris Novi Testamenti non inveniuntur. Dicuntur etiam Apostolicæ, quia per Apostolos ad Ecclesiam transmissæ sunt.

Attamen traditiones Apostolicæ duplicis sunt generis, aliæ scilicet divinæ et aliæ humanæ. Divinæ eæ sunt quas Apostoli habuerunt immediate a Christo, vel a Spiritu sancto eis afflante : humanæ vero ea sunt omnia quæ Apostoli propria auctoritate a Deo instituta et directioni Spiritus sancti subjecta statuerunt observanda, vel ad tempus, ut quorundam ciborum distinctionem, a suffocato abstinentiam, vel in perpetuum, ut jejunium quadragesimale, etc.

Quædam ex illis institutionibus Apostolicis sunt obligatoriæ sub gravi, ut præcedentes ; et aliæ sunt tantum de consilio, ut aspersio aquæ benedictæ super fideles, vel ejus sumptio in ingressu templi.

Distinguuntur insuper traditiones Ecclesiasticæ, quæ alium non habuerunt auctorem quam ipsam Ecclesiam a Spiritu sancto edoctam. Ejus generis sunt innumeræ antiquæ consuetudines circa modum jejunandi, festa celebrandi, sacramenta administrandi, etc.; vel doctrinæ ubique receptæ, v. g., de canonicitate quorundam librorum sacrorum, de sensu quo nonnulli textus Scripturæ intellecti sunt, de œcumenicitate talis vel talis concilii, etc.

Cum ibi regulam fidei quæramus, certum est agi non posse de traditionibus humanis, sive in ordine civili, sive in ordine ecclesiastico, neque de institutionibus Apostolicis per traditionem ad nos transmissis, sed tantum de traditionibus divinis ad religionem attinentibus, id est, de iis traditionibus quæ exhibent revelationem a Deo factam, in libris canonicis non scriptam et Ecclesiæ tanquam depositum concreditam a Christo dicente, Matth. xxviii, 20: *Docentes eos servare quæcumque mandavi vobis.*

Unde privatæ revelationes piis animabus identidem factæ, etiam quando velut argumentum sanctitatis alicujus viri a summo Pontifice approbantur, ad objectum fidei non pertinent, et nunquam proponuntur ut de fide credendæ.

Quæstio est igitur 1º an divinæ existant traditiones ab Apostolis acceptæ et transmissæ; 2º an veritates sic transmissæ æque certo noscantur ac veritates in libris divinis scriptæ; et 3º quibus regulis veræ traditiones a traditionibus falsis tuto secernantur.

Lutherani et Calvinistæ, instar Pelagianorum, Ariænorum, Eutylianorum aliorumque hæreticorum, sola Scriptura omnes controversias fidei dirimendas esse contendentes, divinas proinde rejiciunt traditiones tanquam insufficientes ad fidem. Contra eos sint propositiones sequentes.

PROPOSITIO PRIMA.

Divinæ existunt traditiones ab Apostolis acceptæ et transmissæ.

Prob. 1º Constat Christum multa dixisse et fecisse quæ in Evangeliiis non narrantur, Joan. xxi, 25; similiter et Apostoli a Spiritu sancto inspirati, non omnia scriptis mandarunt quæ viva voce docuerunt, ut ipse testatur B. Paulus, II Thess. ii, 14, et II Tim. i, 13, et ii, 1, eos ad traditiones, ad ea quæ didicerant per testes remittens: ergo saltem plurima sunt revelata quæ in libris sacris non inveniuntur, et voce tradita sunt.

2º Christus nihil scripsit, nec aliquid scribere jussit,

sed mandavit credere et servare quidquid docuerat et præceperat. Apostoli Evangelium viva voce annuntiabant, non vero libros sacros infidelibus tradebant, ut ipsi eos legendo fidem sibi efformarent. Primæ ecclesiæ conditæ sunt et plures diu exstiterunt sine Scripturis, saltem sine Scripturis Novi Testamenti: sola igitur traditione veritates a Christo revelatas cognoscebant. Hinc ruit fundamentum Protestantium asserentium solam Scripturam esse regulam fidei.

3º SS. Patrum testimonia a nobis in initio Tractatus *de vera Ecclesia* citata, clarissime probant semper creditum esse divinas existere traditiones.

4º Multa de fide credunt Protestantes quæ in Scripturis non inveniuntur: v. g., beatam Deiparam semper fuisse virginem; baptismum parvulis esse conferendum, ab hæreticis collatum esse validum, nec iterandum; quatuor tantum esse Evangelia; hos et illos libros utriusque Testamenti esse divinos, non vero alios, etc. Ergo fateri coguntur divinas existere traditiones ab Apostolis acceptas et transmissas.

PROPOSITIO SECUNDA.

Divinæ traditiones ab Apostolis acceptæ et transmissæ, eandem habent auctoritatem ac veritates in Scriptura contentæ.

Prob. ex Scriptura sacra, concilio Trid., SS. Patribus et ratione.

1º *Scriptura sacra*, nempe ex textibus B. Pauli superius citatis, in quibus Thessalonicensibus et Timotheo pari modo commendat doctrinam sermonibus acceptam et doctrinam in Epistola sua scriptam. Ergo 1º.

2º *Ex concilio Trid., sess. 4.*, decreto de canonicis Scripturis, in quo hæc habentur: « Perspicuusque (sancta synodus) hanc veritatem et disciplinam contineri in libris » scriptis, et sine scripto traditionibus quæ ipsius Christi » ore ab Apostolis acceptæ, aut ab ipsis Apostolis, Spiritu » sancto dictante, quasi per manus traditæ, ad nos us-

» que pervenerunt; orthodoxorum Patrum exempla se-
 » cuta, omnes libros tam Veteris quam Novi Testa-
 » menti, cum unus Deus sit auctor, nec non traditiones
 » ipsas, tum ad fidem, tum ad mores pertinentes, tan-
 » quam vel ore tenus a Christo vel a Spiritu sancto dicta-
 » tas, et continua successione in Ecclesia catholica con-
 » servatas, pari pietatis affectu ac reverentia suscipit et
 » veneratur; » et in fine decreti addit: « Si quis autem
 » libros ipsos integros..... et traditiones prædictas sciens
 » et prudens contempserit; anathema sit.» Ergo 2º.

3º *Ex SS. Patribus.* In initio Tractatus *de vera Ecclesia*,
 citavimus testimonia Tertull., Orig., S. Basili, S. Chrys.,
 S. Epiph., S. Aug. et S. Hieronymi, quæ hic iterum non
 referemus.

S. Irenæus, contra Hæreses, l. 3, cap. 3, n. 3: « Hac
 » ordinatione et successione, ea quæ est ab Apostolis in
 » Ecclesia traditio et veritatis præconatio pervenit usque
 » ad nos. Et est plenissima hæc ostensio, unam et eam-
 » dem vivificatricem fidem esse, quæ in Ecclesia ab Apo-
 » stolis usque nunc sit conservata, et tradita in veritate. »

Alia colligere testimonia inutile foret; fatentur enim
 adversarii Patres sibi esse oppositos. Ergo 3º.

4º *Ratione.* 1º Plurimæ diu exstiterunt ecclesiæ sine
 Scripturis: atqui tamen fideles in his ecclesiis veram
 habebant fidem ad justificationem et salutem sufficien-
 tem: ergo veritates revelatæ pari certitudine traditione et
 Scriptura credi possunt. 2º Sola traditione libros sacros
 accepimus, et sensum eorum noscimus: ergo traditio est,
 sicut Scriptura, via tutissima qua doctrina Christi et
 Apostolorum infallibiliter noscatur. 3º Ipsi hæretici plura
 admittunt de fide, *ut monuimus*, quæ non sunt in Scrip-
 tura: ergo 4º, etc. Aliunde, etc. Ergo.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1º. Deut. IV, 2: *Non addetis ad verbum quod vo-
 bis loquor, nec auferetis ex eo;* et Matth. XV, 3: *Quare
 et vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem*

vestram? Ergo nullæ admittendæ sunt traditiones præter
 verbum Dei.

R. Nego conseq. 1º enim Moyses vetat ne aliquid legi
 Dei addatur vel ab illa subtrahatur per falsas explicatio-
 nes, non vero prohibet ne fides verbo Dei non scripto
 adhibeatur: e contra, in hoc ipsomet loco de traditione
 loquitur, cum dicat: *Non addetis ad verbum quod vobis
 loquor, et non, quod scribo.* 2º Christus, apud Matth., lo-
 quitur de traditionibus mere humanis, quarum aliæ erant
 malæ et aliæ inutiles, ut patet contextu; paulo post enim
 addit, ꝯ. 9: *Sine causa autem colunt me, docentes doctri-
 nas et mandata hominum.* At nihil in eo capite ostendit
 Christum divinas traditiones in lege Mosaica existentes
 reprobasse. Ergo.

Similiter SS. Patres in pluribus locis rejicere videntur
 traditiones, sed traditiones humanas, aut traditiones fal-
 sas, per oppositionem ad Scripturam sacram et ad tradi-
 tiones divinas certo constantes.

Obj. 2º. Frequenter falsæ exstiterunt traditiones in Ec-
 clesia quæ habitæ sunt ut veræ: ergo nulli traditioni plena
 fides adhiberi potest.

R. 1º. Retorqueo argumentum. Plures falsæ scripturæ
 habitæ sunt ut veræ, etiam a veris eruditis, probis et san-
 ctis: ergo nulla est scriptura fide digna.

R. 2º. Nego conseq. Falsæ quidem habitæ sunt traditio-
 nes, sed rejectæ sunt, quia characteres veritatis præ se
 non ferebant; inde vero firmantur aliæ quæ, omnibus
 perpensis, evidenter judicantur veræ. Ergo.

Queritur an traditiones ab Apostolis acceptæ et trans-
 missæ certo cognosci possint.

R. affirmative. Dictæ enim traditiones certo cognosci
 possunt si plures exstent regulæ quibus veræ traditiones
 divinæ a falsis infallibiliter discerni possint: atqui plures
 exstant hujusmodi regulæ, nempe:

1º Si universa Ecclesia aliquod teneat dogma tanquam
 de fide, quod in Scriptura non invenitur: nam Ecclesia
 in rebus fidei errare non potest. Nullum autem exstitit
 fidei dogma quod non fuerit revelatum, et Scriptura vel

traditione ad nos transmissum. Ergo. Hac regula ostenditur omnes libros in canone nostro contentos fuisse inspiratos, B. Mariam semper fuisse virginem, baptismum a laico vel etiam a muliere collatum esse validum, etc.

2° Si universa Ecclesia aliquid teneat in praxi quod divinam requirat institutionem, et in Scriptura non existat, signum est infallibile hoc a Christo fuisse institutum et per traditionem transmissum; alioquin Ecclesia erraret: sic novimus existentiam sacramentorum Confirmationis, Extremæ-Uctionis, Ordinis, Matrimonii, et plurium ex illis materiam et formam.

3° Quod per universam Ecclesiam in cunctis retro sæculis reperitur existens, et cujus institutio referri non potest neque ad concilium, neque ad summos Pontifices, ab ipsis Apostolis descendere merito judicatur, juxta hanc regulam catholicam quam tradit S. Aug. de Baptismo, l. 2, cap. 24: « Quod universa tenet Ecclesia, nec concilii institutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate Apostolica traditum rectissime creditur. » Hinc concluditur jejuniium quadragesimale, observationem festorum Nativitatis Domini, Pentecostes, cæremonias in baptismo usitatas, signum crucis et alia hujusmodi saltem ab ipsis Apostolis fuisse instituta.

4° Unanimis Patrum consensus in admittendo dogmate quod in Scriptura non exprimitur, certum est signum illud ab Apostolis per traditionem descendere; impossibile est quippe Patres sic fuisse unanimes, nisi saltem eorum tempore Ecclesia id crediderit et docuerit: porro Ecclesia fidem suam non mutat, nec dogma prius non revelatum excogitavit, sed semper tenet *quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est*, inquit sanctus Vincentius Lirinensis, *Commonit.* I, n. 2.

5° Certissima præ cæteris regula pro veris traditionibus divinis a falsis tuto discernendis est definitio Ecclesiæ, quæ infallibilis est in explicanda traditione, sicut in interpretanda Scriptura sacra.

Nota. Certum est sub lege naturæ, id est, ab Adam usque ad Moysen, divinas exstitisse traditiones, v. g., de

creatione mundi, de lapsu primi parentis, de vita futura, beata aut misera, secundum uniuscujusque opera, de Redemptore venturo, de peccati originalis remedio, etc. Item sub lege Mosaica fuerunt traditiones, v. g., de remedio peccati originalis, de canonicitate librorum sacrorum, de eorum sensu et de multis aliis. Pleræque ex illis traditionibus, eæ scilicet quæ ad doctrinam generalem pertinent, in libris Novi Testamenti fuerunt consignatæ, vel traditione Apostolica ad nos pervenerunt: quæ vero erant temporales et locales, factæ sunt obscuræ vel omnino perierunt. Sic ordinem celebrandi cultum Dei et sacrificia offerendi sub lege naturæ imperfecte noscimus, in quo remedium peccati originalis constiterit ignoramus, etc.

CAPUT QUINTUM.

DE FIDEI PROPRIETATIBUS.

Quatuor communiter assignantur fidei proprietates, scilicet veritas, certitudo, obscuritas et necessitas. De necessitate dicemus in Tractatu *de Decalogo*: hic ergo agemus 1° de veritate, 2° de certitudine, 3° de obscuritate fidei, 4° de ejus moralitate, et 5° de notis seu censuris theologis, per oppositionem ad veritatem et certitudinem fidei.

ARTICULUS PRIMUS.

DE VERITATE FIDEI.

Veritas fidei sub duplici respectu considerari potest, nempe ex parte Dei revelantis, et ex parte hominis credentis. Sub priori respectu, petitur an Deus aliquid revelans verum necessario dicat: negaverunt olim Priscillianistæ, in fine quarti sæculi, asserentes Deum posse falsum dicere et sæpe dixisse. Absurdum et impium hunc errorem nemo nunc tueri conatur.

Sub posteriori respectu, postulatur an homo, falso existimans aliquid esse revelatum, veram fidem habere